

การพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 รายวิชา ส 15101 สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมการจัดการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบ SBITHA

The Development of Grade 5 Students' Critical Thinking Ability and Learning Achievement in Social Studies Course Using SBITHA Model.

ดาร์วิน ทนทาน^{1*} และ อังคณา ตุงคะสมิต²

DarinThonthan^{1*} and Angkana Tungkasamit²

¹ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, KhonKaen University

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Assistant Professor, Department of Social Studies, Faculty of Education, KhonKaen University

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบ SBITHA MODEL ให้นักเรียนจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 มีคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ขึ้นไปกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านดอนแดงดอนน้อยวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 14 คนการวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยแบ่งเป็น 3 ประเภท 1) เครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติการ ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ สาระเศรษฐกิจศาสตร์ โดยใช้รูปแบบการสอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบ SBITHA จำนวน 6 แผน 12 ชั่วโมง 2) เครื่องมือที่ใช้ในการสะท้อนผล ได้แก่ แบบสังเกตพฤติกรรมการสอนของครู แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน แบบสัมภาษณ์นักเรียน แบบทดสอบท้ายวงจร 3) เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผล ได้แก่ แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ แบบปรนัยชนิดเลือกตอบมี 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นแบบปรนัยชนิด เลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยหาค่าเฉลี่ย ร้อยละ และข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยวิเคราะห์เชิงเนื้อหาสรุปความเรียง

ผลการวิจัยพบว่า 1) จากจำนวนนักเรียนทั้งหมด 14 คน มีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ 11 คน คิดเป็นร้อยละ 78.57 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ ให้นักเรียนจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 มีคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ขึ้นไปและมีคะแนนเฉลี่ยของการทำแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เท่ากับ 23.57 คิดเป็นร้อยละ 78.57 2) จำนวนนักเรียนทั้งหมด 14 คนมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ 12 คน คิดเป็นร้อยละ 85.71 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ ให้นักเรียนจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 มีคะแนนของการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ขึ้นไปและมีคะแนนเฉลี่ยของการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เท่ากับ 23.50 คิดเป็นร้อยละ 78.33

คำสำคัญ: การสอนแบบ SBITHA, ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

* Corresponding author: Mobile +66 (0)870084495

E-mail address: darin_thonthan@hotmail.com

Abstract

The purposes of the study were to develop grade 5 students' critical thinking ability and learning achievement through learning activities basing on the SBITHA Model so that at least 75% of the students make a critical thinking score of 75% or better The target group consisted of 14 grade 5 students in Ban DondangDonnoiWittaya School under the Office of KhonKaen Primary Education Area 1 during the first semester of the 2014 academic year. The study was based on Action Research procedure and the instruments used for data collection consisted of 3 categories of 1) action tool which consisted of 6 lesson plans on economics learning content basing on the SBITHA Model taking 12 hours to finish, 2) reflection tool consisting of a teaching behavior observation form, a students' studying behavior observation form, a student interview form and end-of-spiral quizzes and 3) evaluation tools which consisted of a 4-choice, 30-item critical thinking ability test, and a 4-choice, 30 item learning achievement test. The collected quantitative data were analyzed by mean of finding arithmetic mean and percentage, while the qualitative data were analyzed and reported in the descriptive form.

The findings show that:

1. Eleven students, or 78.57% of the target group, passed the prescribed criterion of 75% on critical thinking ability, and they made a mean critical thinking ability score of 78.57% which is higher than the prescribed criterion of 75/75;
2. Twelve students, or 85.71% of the target group, passed the prescribed criterion of 75% On learning achievement, and they made a mean learning achievement score of 78.33% which is higher than the prescribed criterion of 75/75.

Keywords: Teaching SBITHA, Critical Thinking Ability, Learning Achievement

บทนำ

ปัจจุบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ทำให้โลกกลายเป็นยุคแห่งเทคโนโลยีและการสื่อสารไร้พรมแดน ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมืองการปกครอง และด้านสังคม ดังนั้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพและศักยภาพพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 เกี่ยวกับการพัฒนาคนในสังคมไทย และจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนสู่ศตวรรษที่ 21 ที่ต้องเร่งสร้างภูมิคุ้มกันเพิ่มขึ้นในมิติการพัฒนาต่าง ๆ เพื่อป้องกันปัจจัยเสี่ยงที่สังคมไทยต้องเผชิญ และเสริมรากฐานของประเทศให้เข้มแข็ง ควบคู่ไปกับการให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนและสังคมไทยให้มีคุณภาพก้าวหน้าต่อการเปลี่ยนแปลง สามารถเข้าถึงทรัพยากรและได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นธรรม [1] อีกทั้งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ยังได้ระบุถึงการจัดกระบวนการเรียนรู้ว่าต้องสอดคล้องกับ

ความสนใจ ความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เน้นฝึกฝนทักษะสำคัญ คือ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา การจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้คิดเป็น ทำเป็น ใฝ่เรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ กระบวนการคิดของมนุษย์เป็นสิ่งสำคัญต่อการดำเนินชีวิตโดยเฉพาะการคิดวิเคราะห์อย่างใคร่ครวญ ตรึกตรองอย่างละเอียด ใช้ความรู้ความคิดในการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปในการตัดสินใจ ถือว่าเป็นพื้นฐานของคุณลักษณะสำคัญของผู้เรียนที่มีสติปัญญาดี ดังนั้นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจึงควรมุ่งเน้นพัฒนากระบวนการคิดของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ยังมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลกยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติ

ที่จำเป็นต่อการศึกษาคือ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ มุ่งให้ผู้เรียนมีสมรรถนะด้านความสามารถในการคิด สามารถคิดวิเคราะห์หาคำอธิบายเหตุผล และคิดอย่างเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศ เพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสมนอกจากนี้หลักสูตรยังได้กำหนดหลักเกณฑ์การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และตัดสินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนต้องผ่านการประเมินการคิดวิเคราะห์ในการตัดสินใจให้เลื่อนชั้นเรียน [2] ประกอบกับนโยบายปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 (2552 – 2561) ของกระทรวงศึกษาธิการ 4 ยุทธศาสตร์ ซึ่งในยุทธศาสตร์ที่ 4 มีเป้าหมายให้คนไทยคิดเป็นทำเป็น แก้ปัญหาได้ มีทักษะในการคิดและปฏิบัติ มีความสามารถในการแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มีความสามารถในการสื่อสาร มีความสามารถในการคิดเชื่อมโยงเหตุการณ์หรือสถานการณ์ได้และสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ กระบวนการคิดจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่เยาวชนควรได้รับ การพัฒนาเพื่อให้เกิดความเจริญเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพและดำรงตนอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข นอกจากนี้การคิดยังเป็นธรรมชาติของมนุษย์ที่สำคัญที่สุดที่จะมีผลและรากฐานของการเปลี่ยนแปลงในชีวิตแต่ละบุคคลในการดำเนินงานของสังคม ถ้าแต่ละคน คิดดี คิดถูก คิดเหมาะสม การดำเนินชีวิตของคนและความเป็นไปของสังคมก็จะดำเนินไปอย่างมีคุณค่าสูง การคิดจึงเป็นเรื่องสำคัญของมนุษย์

อย่างไรก็ตามแม้ได้มีการประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และพัฒนาเป็นหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มาเป็นระยะเวลาหนึ่งแล้วก็ตาม ในสภาพความเป็นจริงจากการติดตามผลการใช้หลักสูตรของหน่วยงานที่รับผิดชอบพบว่า คุณภาพของเด็กไทยโดยรวมยังไม่เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาชาติ เห็นได้จากรายงานผลการประเมินโรงเรียนด้านผู้เรียนของ สมศ. ได้รายงานมาว่า เด็กไทยทั่วประเทศมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ในระดับ 11.1 % ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ ต่ำมาก [3] เด็กยังด้อยในเรื่องทักษะการคิด นอกจากนี้จากผลการทดสอบวัดคุณภาพผู้เรียนระดับชาติ (O-NET) ปีการศึกษาที่ผ่านมาโดยสำนักทดสอบการศึกษา พบว่านักเรียนในทุกระดับยังทำข้อสอบในกลุ่มสาระพื้นฐานได้ไม่ดีเท่าที่ควร ซึ่งได้คะแนนในภาพรวมไม่เกินร้อยละ 50 ทั้งนี้เนื่องจากข้อสอบส่วนใหญ่เน้นทักษะการคิด การคิดวิจารณ์ และการคิดที่เป็นระบบมีกระบวนการที่หลากหลายได้แก่

การทำความเข้าใจกับคำถามหรือปัญหาการตรวจสอบข้อสรุปการค้นหาคำถามหรือข้อมูลที่ซ่อนอยู่ การวิเคราะห์ และประเมินหลักฐานที่ปรากฏ จึงเป็นการคิดที่ลุ่มลึกที่ต้องใช้ทักษะการคิดรวบยอด การประยุกต์ใช้การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และประเมินค่าข้อมูล ซึ่งข้อมูลที่ได้มาต้องผ่านทักษะกระบวนการรวบรวมข้อมูลที่เป็นระบบ เชื่อถือได้จากประสบการณ์ที่ดี จากการสังเกต การสื่อสาร การให้เหตุผล และการสะท้อนกลับข้อมูลอย่างชัดเจน จนสรุปเป็นความคิดรวบยอดที่เป็นจริงตรงตามจุดมุ่งหมาย สอดคล้องกับปัญหาและสถานการณ์ที่เป็นจริงในสังคม ซึ่งหมายรวมการดำเนินชีวิตประจำวันของตนเองรวมถึงการมีส่วนร่วมทางสังคม การมีส่วนร่วมทางการเมือง การเต็มใจยอมรับกติกาของสังคม การใจกว้างในการยอมรับความคิดใหม่ ๆ มุมมองใหม่ ๆ หรือยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง ยอมรับการวิพากษ์วิจารณ์ และนำความคิดที่หลากหลายเหล่านั้นมาบูรณาการความคิดและปรับใช้ได้อย่างเหมาะสม

จากรายงานผลการประเมินคุณภาพโรงเรียนบ้านดอนแดงดอนน้อยวิทยาด้านผู้เรียน โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา [4] และผลการประเมินคุณภาพผู้เรียนผ่านการทดสอบระดับชาติ (NT) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และการทดสอบระดับชาติ (O-NET) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตลอดระยะเวลาสองปี มาตรฐานที่ 4 ด้านความสามารถ ในทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์คิดสังเคราะห์คิดวิจารณ์คิดสร้างสรรค์ของทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ยังอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ทั้งนี้อาจเกิดจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ยังส่งเสริมทักษะด้านการคิดของนักเรียนไม่เพียงพอจึงส่งผลให้นักเรียนขาดทักษะด้านการคิดในรูปแบบต่างๆ เด็กจะไม่สามารถคิดต่อได้อีกเลยถ้าเหตุการณ์นี้เกิดขึ้นแล้วผลที่เกิดขึ้นจะเป็นอย่างไร มีแนวทางหรือวิธีการแก้ปัญหาอย่างไรบ้าง เห็นได้จากทางโรงเรียนบ้านดอนแดงดอนน้อยวิทยาได้รับการประเมินสถานศึกษาแบบอย่างพอเพียงในเดือนกรกฎาคมที่ผ่านมาเด็กแกนนำบางศูนย์การเรียนรู้ไม่สามารถตอบคำถามในการประเมินด้านการคิดจากคณะกรรมการประเมินได้ผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญของปัญหาที่จะต้องเร่งแก้ไขโดยด่วน

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยตระหนักถึงปัญหาและความจำเป็นในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบ SBITHA เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่กระตุ้นและดึงดูดความสนใจผู้เรียน ผักทบทวนความคิดด้วยตนเอง คิดไตร่ตรองให้มากขึ้น ประมวลผลการรับรู้แล้วเขียนเป็นแผนผังความคิดได้ สามารถตอบคำถามและแสดง

ความคิดเห็นได้อย่างสมเหตุ สมผล ผิดแผกน้อย ๆ ทำให้ความคิดติดตัวไปตลอดไม่ว่าจะเกิดปัญหาหรือสถานการณ์ใด ขึ้นผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่มีอยู่แก้ไขปัญหาหรือสถานการณ์นั้นได้ร่วมกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการน่าจะเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งการคิดอย่างมีวิจารณญาณไม่ใช่การปฏิเสธหรือไม่ยอมรับในสิ่งต่าง ๆ แต่เป็นการคิดในเชิงบวกซึ่งหมายถึงการหาทางออกในปัญหาที่ยุ่งยากซับซ้อนโดยพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบ มีการโต้แย้ง ถกเถียงบนข้อมูลความรู้ที่หลากหลายอย่างมีเหตุผลแล้วจึงนำไปสู่การสรุปที่เชื่อถือได้ ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางในการนำไปใช้พัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในรายวิชา ส 15101 สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมสูงขึ้นโดยใช้รูปแบบ SBITHA ซึ่งเป็นรูปแบบที่เป็นการศึกษาที่ทำให้เข้าใจด้านในของตัวเอง รู้ตัว เข้าใจความเป็นจริงตระหนักรู้ถึงคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ โดยปราศจากอคติ สามารถเชื่อมโยงศาสตร์ต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในชีวิตได้และสามารถแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในรายวิชา ส 15101 สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยใช้รูปแบบ SBITHA ให้นักเรียนจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 มีคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ขึ้นไป
2. เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในรายวิชา ส 15101 สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยใช้รูปแบบ SBITHA ให้นักเรียนจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ขึ้นไป

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านดอนแดงดอนน้อยวิทยาที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ประจำปีการศึกษา 2557 จำนวน 14 คน
2. ระเบียบวิธีวิจัยการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนโดยผู้วิจัยได้กำหนดรายละเอียดในขั้นตอนการวิจัยตามวงจรการวิจัยเชิงปฏิบัติการ PAOR

ซึ่งประกอบด้วยการวางแผนปฏิบัติการ (Plan) การลงมือปฏิบัติ (Action) การสังเกต (Observation) และสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflection) โดยดำเนินกิจกรรมหมุนเวียนไปตามวงจรเพื่อปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการวิจัยประกอบด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.1 ขั้นเตรียมการผู้วิจัยได้ดำเนินการเตรียมการวิจัยโดยศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วสร้างเครื่องมือในการการวิจัยประกอบด้วยเครื่องมือที่ใช้ดำเนินการปฏิบัติการคือแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนแบบ SBITHA เครื่องมือที่ใช้ในการสะท้อนผลการปฏิบัติการได้แก่แบบสังเกตพฤติกรรมการสอนของครู แบบสังเกตพฤติกรรมเรียนของนักเรียนโดยผู้ช่วยวิจัยแบบสัมภาษณ์นักเรียนและแบบทดสอบท้ายวงจรเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลปฏิบัติการได้แก่แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

2.2 ขั้นดำเนินการใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนมีทั้งหมด 3 วงจร วงจรละ 2 แผน การจัดการเรียนรู้ในแต่ละวงจรได้ปฏิบัติตามขั้นตอนของการวิจัยเชิงปฏิบัติการดังนี้ 1) ขั้นวางแผน (Plan) 2) ขั้นปฏิบัติการ (Action) 3) ขั้นสังเกต (Observation) และ 4) ขั้นสะท้อนผล (Reflection)

2.3 ขั้นเก็บรวบรวมข้อมูลหลังการปฏิบัติการวิจัยประกอบไปด้วยข้อมูลเชิงปริมาณได้จากแบบทดสอบท้ายวงจรแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

2.4 ขั้นเขียนรายงานการวิจัยผู้วิจัยได้เขียนรายงานการวิจัยในรูปแบบของรูปเล่มจำนวน 5 บท

สรุปผลการวิจัย

1. นักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ 11 คน คิดเป็นร้อยละ 78.57 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ ให้นักเรียนจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 มีคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ขึ้นไปและมีคะแนนเฉลี่ยของการทำแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เท่ากับ 23.57 คิดเป็นร้อยละ 78.57
2. นักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ 12 คน คิดเป็นร้อยละ 85.71 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ ให้นักเรียนจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 มีคะแนนของการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ขึ้นไปและมีคะแนนเฉลี่ยของการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เท่ากับ 23.50 คิดเป็นร้อยละ 78.33

อภิปรายผลการวิจัย

ผลของความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณจากการทดสอบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนด้วยแบบทดสอบที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเองโดยเป็นแบบทดสอบที่เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับ บทความสถานการณ์ต่าง ๆ ส่วนคำตอบเป็นข้อสรุปจำนวน 5 ข้อสรุปที่แสดงถึงขั้นตอนของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยมีการกำหนดค่าคะแนนของคำตอบแต่ละข้อให้มีค่าคะแนนข้อละ 1 คะแนน ข้อสอบจำนวน 30 ข้อ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณผ่านเกณฑ์ที่กำหนดคือ นักเรียนจำนวน 14 คน ทำแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้คะแนนเฉลี่ย 22.79 คะแนน จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน มีนักเรียนที่สอบผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้ จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 78.57 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ ให้นักเรียนร้อยละ 75 ของนักเรียนทั้งหมดมีคะแนนร้อยละ 75 ขึ้นไป ซึ่งผู้วิจัยพบว่า เป็นผลมาจากการที่ผู้วิจัยจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบ SBITHA และใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการซึ่งเป็นกระบวนการปฏิบัติอย่างมีระบบ โดยที่ผู้วิจัยและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการปฏิบัติและวิเคราะห์ผลการปฏิบัติจากผลการใช้วงจรปฏิบัติทั้ง 4 ขั้นตอน คือ วางแผน การลงมือปฏิบัติจริง การสังเกตและการสะท้อนผลการปฏิบัติ ดำเนินการต่อเนื่องไปจนนำไปสู่การปรับปรุงวงจรใหม่จนกว่าจะได้ข้อสรุปที่สามารถแก้ปัญหาได้จริง โดยผู้วิจัยได้ให้นักเรียนทำใบกิจกรรมการเขียนแผนผังความคิดที่ฝึกความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณทั้ง 3 วงจรการเรียนรู้ และผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละกลุ่มพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยให้นักเรียนแต่ละกลุ่มตั้งคำถามและให้เพื่อนกลุ่มอื่นตอบคำถามแสดงความคิดเห็นด้วยตนเองช่วยให้นักเรียนมีความสามารถในการคิดอย่างใคร่ครวญรอบคอบ คิดอย่างเป็นระบบคิดอย่างมีเหตุผล ทำให้เกิดปัญญาได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนัท ธาตุทอง [5] ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการเรียนรู้แบบ SBITHA เพื่อพัฒนาทักษะทางปัญญาตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยรูปแบบการสอนที่เน้นกระบวนการ SBITHA พบว่า หลังจากการใช้รูปแบบการเรียนการสอนแล้ว นักศึกษามีทักษะทางปัญญาสูงขึ้นกว่าก่อนใช้ และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยทักษะทางปัญญาได้รับอิทธิพลจากความสามารถในการคิดวิเคราะห์มากกว่าความสามารถ

ในการแก้ปัญหา และขั้นการจัดระบบความคิดสู่สมองมีอิทธิพลต่อทักษะการคิดมากที่สุด เช่นเดียวกับวรวิมล เฟิงพันธ์ [6] ได้ศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด SBITHA กรณีศึกษารายวิชาการพัฒนาการกับการศึกษา ผลการวิจัย 1) รูปแบบกิจกรรมในรายวิชาทั้ง 8 กิจกรรมซึ่งมีความสอดคล้องในเนื้อหาของรายวิชาทั้ง 8 บทเรียนสามารถนำกิจกรรมตามแนวคิด SBITHA มาใช้ได้แก่ สนทนา (Dialogue) การฟังอย่างลึกซึ้ง (Deep listening) การเขียนบันทึก (Journaling) และการสะท้อนความคิดรายบุคคลและเป็นกลุ่ม (Self and Group Reflection) 2) ผลการจัดกิจกรรมตามแนวคิด SBITHA ทั้ง 8 กิจกรรม พบว่าผู้เรียนสามารถเพิ่มพูนความรู้ของผู้เรียน (พุทธิพิสัย) ผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงเจตคติในการเรียนรู้ (จิตพิสัย) และผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านทักษะต่อการเรียนรู้ (ทักษะพิสัย) 3) ผู้เรียนมีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงด้านโลกทัศน์ด้านการตระหนักถึงคนรอบข้างด้านการตระหนักถึงสังคมและสิ่งแวดล้อม ด้านความรักความเมตตาและด้านนิยามความสุข

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจากการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังจากจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบ SBITHA โดยให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในรายวิชา ส15101 สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่เป็นแบบทดสอบชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ที่กำหนด คือ นักเรียนจำนวน 14 คน ทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้คะแนนเฉลี่ย 23.50 คะแนน จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน มีนักเรียนที่สอบผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้ จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 85.71 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ นักเรียนร้อยละ 75 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนร้อยละ 75 ขึ้นไป ทั้งนี้เป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบ SBITHA เป็นกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองในการศึกษาค้นคว้าใ้ใจงาน มีการวางแผนงานร่วมกัน ร่วมกันแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล ผู้เรียนแสวงหาความรู้ความเข้าใจ เพื่อค้นพบคำตอบด้วยตนเองแล้วนำเสนอความรู้ที่ได้ให้เพื่อนในกลุ่มอื่นฟังและผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนของการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่ประกอบด้วย การวางแผน การลงมือปฏิบัติจริง การสังเกตและการสะท้อนผล ซึ่งเป็นการนำเอาปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มาวิเคราะห์หาสาเหตุเพื่อให้ปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้เกิดการพัฒนาขึ้น จึงส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังจากจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบ SBITHA เป็นไปตามที่

กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริประภา พุทธิกุล [7] การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนว SBITHA ศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐาน ผลการเรียนรู้หลังเข้าร่วมกระบวนการจัดการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานมี 2 ประการ ได้แก่ 1.1) การเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในตนเอง พบว่านิสิตได้เรียนรู้การมีสติกับปัจจุบันขณะ มีความเข้าใจตนเองยอมรับความเป็นจริงตามธรรมชาติได้เรียนรู้วิธีการที่หลากหลายในการพัฒนาตนเอง มีปัญหาในการน้อมสูลใจอย่างใคร่ครวญและพัฒนาการรับรู้รับฟังอย่างลึกซึ้ง 1.2) การเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานต่อจิตสำนึกส่วนรวม พบว่านิสิตเกิดการพัฒนาด้านความเข้าใจ ความรัก และความเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์มีการเปลี่ยนวิธีคิดมุมมอง และสัมพันธภาพต่อผู้อื่นในทางที่สร้างสรรค์การมีชุมชนกัลยาณมิตรที่ช่วยทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้บนพื้นฐานของขอบข่ายรายวิชา และ 2) นิสิตมีคำร้อยละของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ทุกคน

สรุปได้ว่า การใช้รูปแบบการสอนแบบ SBITHA ซึ่งเป็นรูปแบบการสอนที่เป็นการศึกษาที่ทำให้เข้าใจด้านในของตัวเรา รู้ตัว เข้าใจความเป็นจริงตระหนักรู้ถึงคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ โดยปราศจากอคติ มีเหตุมีผลสามารถเชื่อมโยงศาสตร์ต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในชีวิตได้และสามารถแก้ไขสถานการณ์ต่างได้อย่างมีเหตุผลและมีประสิทธิภาพส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1.1 การจัดการเรียนรู้ควรเตรียมความพร้อมสื่อและความรู้ ความเข้าใจในลำดับขั้นตอนและวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบ SBITHA ทั้งนี้เพื่อให้การจัดการเรียนรู้บรรลุเป้าหมายได้อย่างดี

1.2 การจัดการเรียนรู้ควรเพิ่มเวลาสำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีเนื้อหามาก เพื่อให้ให้นักเรียนได้ใช้เวลาในการนำเสนอผลงานได้ละเอียดชัดเจน และทำกิจกรรมได้อย่างเต็มที่

1.3 การจัดการเรียนรู้ควรเลือกบทเรียนที่มีลักษณะเป็นเรื่องใกล้ตัว และสอดคล้องกับความสนใจของนักเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ SBITHA เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา

ศาสนา และวัฒนธรรม ในสาระอื่น ๆ

2.2 ควรมีการศึกษาถึงความเหมาะสมของการสอนตามแนวการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบ SBITHA กับระดับชั้นของผู้เรียน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาผู้เรียนทั้งทางด้านความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้อย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- [1] สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสาระสำคัญ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (2555-2559). กรุงเทพฯ : [ม.ป.พ.] 2555.
- [2] กระทรวงศึกษาธิการ.พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์. 2545.
- [3] จรัญ คำภารัตน์. การสอนศิลปะเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: 2020 เวิลด์มิเดีย. 2549.
- [4] สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. รายงานการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรอบ 3 (2554-2558). กรุงเทพฯ: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2556.
- [5] สมันต์ ธาตุทอง. สบายตาโมเดล รูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาทักษะทางปัญญา. นครปฐม: เพชรเกษมการพิมพ์. 2555.
- [6] ศิริประภา พุทธิกุล. การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวจิตตปัญญาศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ที่เปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา. 2552.
- [7] วรุณี เพ็งพันธ์. การศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนจากกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวจิตตปัญญา.ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา. 2552.